

**R. P. Martini De Esparza Artieda, Navarri, Theologi Societ.
Iesv, Cvrsvs Theologicvs**

iln decem Libros, & duos Tomos distributus, Ivxta Methodvm, Qva In
Scholis Societatis Iesv communiter traditur annis quaternis

Continens Secvndam Secvndæ, & Tertiam Partem D. Thomæ

Esparza Arteida, Martin de
Lugduni, 1666

LXXIX. Vtrum virtus Pœnitentiæ ex suo conceptu sit promotiua boni, an
verò solùm exclusiua mali præexistentis?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-94839](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-94839)

Quae est interpretatio satis communis, & optimo nexa fundamento. Quod si cum Hieron. Aug. Greg. & aliis nomine peccati ad mortem intelligatur impoenitentia finalis; nulla est difficultas. Manifestum namque est perperam fieri orationem pro remissione peccati post mortem; post quam videlicet nullus est veteris poenitentiae locus.

Ad 2. Communis, & legitima interpretatio illius loci ad Hebreos est, lapsum post baptismum non posse iterum reuocari ad poenitentiam, seu ad deletionem peccatorum per ipsum Baptismum. Quia Baptismus non est sacramentum, & lauacrum iterabile, sicut saepe iterabantur lauacra quaedam purgatoria veteris legis, ad instar quorum volebant Hebraei Baptismum Christi esse iterabilem. Iam Augustinus illud suum non posse ponit proculdubio pro difficile posse. Qui est modus loquendi alias quoque usurpatus ab ipso frequenter; atque ita accipitur à Divo Thoma ab illo 1. ad 2. Eadem etiam certissime est mens Isidori, ut apparet legenti contextum.

Art. 1. Ad 3. Quidquid sit de possibili aut etiam ex natura rei, certum est neminem de facto, dum est in via, ita repelli à Deo irreconciliabiliter; sicut aliqui coniunguntur Deo per gratiam inamissibiliter. Quia Deus de facto est semper promptus, quantum est ex se, & paratus ad recipiendos omnes indiscriminatum. Ut liquet ex superioribus testimoniis & ex illo psal. 50. 19. *Cor contritum & humiliatum. Deus non despicies.* Et ex illo Zach. 1. 3. *Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos.* Cum tamen non sit similiter promptus, & paratus ad deferendos, ac repellendos confirmatos in gratia. Deinde si quid conuinceret ea paritas; conuinceret utique debere etiam Deum detrahere tantundem, & toridem hominibus de donis, & perfectionibus naturalibus; quantum, & quot hominibus superaddit de donis supernaturalibus. Quod tamen certum, ac manifestum est, non fieri de facto. Dicendum itaque est proportionem inter misericordiam, & iustitiam vindictivam Dei, seruari quidem exacte; sed cum hoc discrimine, quod misericordia Dei praue nit nos, ut habetur ex ps. 58. 11. *Iustitia vero vindictiua subsequitur nos.*

Art. 2. Hinc fit ut sicut largitur Deus omnibus aliqua Dona gratiae nondum quidquam merentibus, aut libere operantibus, ita tribuat nonnullis confirmationem in gratia sublata contingencia excidendi ab ea, & praecipuando per dona sua malum usum libertatis eorum. E conuerso vero, sicut neminem inducit posituè in aliquod peccatum voluntate antecedenti, sed tantum pure permissuè, & consequenter; ita nullum viatorem obdurat in peccato commissio, aut impoenitibilem, ac inemendabilem reddit voluntate antecedenti, sed sola voluntate, simpliciter consequenti, & pure permissiua mali, cuius nos soli nobismetipsis sumus authores. Qua propter, quod Deus dicitur obdurare, excicare, ac despicere, nunquam verificatur ratione solius voluntatis Diuinæ, aut solius impotentiae nostrae simpliciter antecedentis; quia Deus semper, & omnibus tribuit, quantum absolute sufficit ex parte actus primi, ut possimus emoliri, videre, & redire in dignitatem filiorum Dei. Ex quo patet, quo sensu accipienda sint Testimonia, necnon & exempla obiectionis. Nempè illis omnibus subest sensus suppositionis simpliciter consequentis, quoad impotentiam totalem conuersionis ad Deum; licet non quoad difficultatem, uti superius observatum est.

Ad 4. Impossibile quidem est, ut poenitentia salutariter peragatur non praevalente, ac dirigente fide, non tamen est impossibile, ut infidelis conuertatur ad fidem, utque habita prius fide peragat deinde

poenitentiam, prout oportet de peccato infidelitatis. Est igitur impossibilis poenitentia salutaris cum infidelitate. At non est impossibilis simpliciter, & absolute eadem hominis infidelis poenitentia. Quia est possibilis reditus eius ad fidem.

QVÆSTIO LXXIX.

Virum virtus Poenitentiae ex suo conceptu, sit promotiua boni, an verò solum exclusiua mali praexistens?

Videtur non esse promotiua boni, sed pure exclusiua mali, 1. Quia nequit inducere Poenitentia alium effectum, quam qui repromittitur illi à Deo, Deus autem solam promittit poenitenti abolitionem peccatorum, ut patet ex 18. Ezech. 21. *Si impius egerit poenitentiam &c. omnium iniquitatum eius quas operatus est, non recordabor. Quia scilicet projiciet in profundum maris omnia nostra scelera.* Ergo Poenitentia solam praestat abolitionem peccatorum.

2. Nulla virtus quidquam operatur ultra finem intentum per ipsam. Finis autem adequatus poenitentiae est deletio peccatorum, ut dictum est supra quaest. 74. & 75. Ergo poenitentia solum excludit malum praexistens ex vi peccati, nec ulterius promouet, vlla ex parte posituè bonum, & perfectionem poenitentis.

Sed contra est, 1. Quod virtus ex suo conceptu vniuersali, est dispositio perfecti ad optimum. Repugnat autem, ut superueniat alicui de nouo dispositio propria perfecti ad optimum; & nihilominus non melius habeat in se posituè, quam antea. Ergo repugnat conceptui virtutis, quem itidem dictum est conuenire propriè poenitentiae, ut solum remoueat malum, & non etiam promoueat posituè poenitentem quoad bonitatem, & perfectionem suam.

2. Repugnat, ut quis operetur secundum virtutem, & nihilominus maneat in eodem omnino statu, in quo foret si nihil boni, aut mali ab initio actum fuisset: id est ut maneat sine iactura, & sine lucro ad eum modum, quo se habet, quoad bona temporalia, qui restituit quod iniuste abstulerat; & qui vendidit, aut emit, aut aliter commutauit commutatione metaphysicè aequali, nec non in ludo, qui emendauit errorem, quo se reddiderat inhabilem ad victoriam, seu lucrum. Hoc inquam repugnat, quia cum virtus, & actio virtuosa, ex suo conceptu, sint perfectiuae subiecti, cuius sunt, impossibile est, ut qui habet virtutem aliquam, aut exercet actum eius, in eodem nihilominus statu reperiat eundemque prorsus conditionis sit, in quo, & cuius foret, si nihil, aut boni, aut mali egisset, vel habuisset. Ergo virtus, & actus poenitentiae necessariò promouet bonitatem, & perfectionem poenitentis, eumque constituit in meliori statu, quam esset ante peccatum & quam futurus fuisset, si neque peccasset, neque poenitentiam egisset.

Art. 1. Respondetur, natura humana potest multipliciter comparari cum habitu, & actu poenitentiae. Primò secundum se praecise considerata, seu cum eo praecise cumulo bonorum, quae necessariò consequuntur ad ipsam ex natura rei. Secundò, secundum ea omnia, quae ipsi inerant, aut inesse poterant ante peccatum. Tertiò secundum statum, cui suberat ratione peccati. Quartò secundum statum, cui subesseret, si non peccasset. Rursus potest considerari augmentum bonitatis, vel simpliciter, & quoad substantiam; vel accidentaliter, & secundum quid, nempe

nempe quoad gratiam, & gloriam, vel tantum quoad aliquid aliud adiacens.

Art. 2. Certum est pœnitentiam ex suo conceptu esse promotiuam seu augmentatiuam bonitatis, & perfectionis, tum substantialis, tum accidentalis conuenientis pœnitenti, secundum suam præcisè naturam considerato. Quia deletio peccatorum, quæ formaliter spectat ad Pœnitentiam, non est pura negatio, & remotio mali, vt constat ex quæstione 8. de iustif. sed includit in se infusionem gratiæ habitualis pro præsentis statu eleuationis, & pro statu naturæ puræ acquisitionem naturalis dilectionis Dei. Vtrobis modo superadditur humanæ naturæ bonitas, & spiritualis perfectio substantialis maior quam quæ eidem secundum se necessariò conueniat. Ipsa verò pœnitentia, tam actualis, quam habitualis, per seipsam formaliter, est perfectio accidentalis æstimabilis ratione sui respectu substantiæ peccabilis, vt liquet ex quæst. 75. Itaque pœnitentia ex suo conceptu est substantialiter, & accidentaliter promotiuam bonitatis conuenientis pœnitenti secundum suam præcisè naturam. Hinc à fortiori est similiter promotiuam bonitatis conuenientis eidem, vt suberat statui peccati. Quod scilicet vitiatur, ac deterioratur dignitatem naturæ secundum se. Quare, sub neutra ex his considerationibus, potest pœnitens perinde omnino se habere proportionaliter, atque se habet quoad bona temporalia, qui restituit, quod iniuste abstulerat, & sic de cæteris eiusmodi exemplis. Consequenter non potest intendere pœnitens remotionem sui mali, quin simul intendat inductionem sui maximi boni, & quin, hac ipsa intentione adiciat sibi formaliter aliquid bonum, & perfectionem aliquam.

Art. 3. Si autem instituitur comparatio pœnitentis secum ipso pro casu innocentie continuatæ vique ad illud tempus inclusiue pro quo exercetur actus pœnitentiæ, dicendum est vtrumuis contingere posse nempe vt melius, vtque deterius absolute habeat peracta pœnitentia, quam si permansisset innocens. Fieri namque posset, vt conseruaretur innocentia per actum, vel actus minoris perfectionis, ac meriti, quam sint actus pœnitentiæ delentes peccata; ideoque, vt post pœnitentiam adsit maior cumulus gratiæ, seu charitatis, quam adfuturus fuisset innocenti. Euenire etiam, & quidem facilius posset oppositum, vt per se patet; quandoquidem peccatum ex sua natura est impeditiuum, ac diminutiuum perfectionis in subsequenti opere virtutis. Verum, cum prior euentus clarè manifestet conceptum virtutis in pœnitentia; posterior nequaquam eum tollit, aut obscurat. Quia non est de conceptu virtutis, vt qui illam exercet, melius propterea habeat quam habiturus esset sub alia quacunque suppositione possibili. Sufficit si melius habeat, sitque laudabilior exercita virtute; quam haberet, & esset de facto immediatè ante eius exercitium.

Art. 4. Si denique supponatur pœnitentem præhabuisse gratiam ante peccatum; An tunc cumulus gratiæ deperditus per peccatum redeat cum auctario per pœnitentiam? Pendet ex duplici alia quæstione. Altera est de reuiuiscencia meritorum per iustificacionem subsequutam ad peccatum, de qua reuiuiscencia dicitur infra quæst. 96. circa Sacramentum Pœnitentiæ. Nempe ea difficultas est communis gratiæ præhabitæ per Sacramenta, & præhabitæ per merita seu virtutes; atque in Sacramento Pœnitentiæ interuenit simul operatio virtutis pœnitentiæ. Altera quæstio est: An actus virtutum minus intensi, quam sit gratia præexistens sufficiant ad eius augmentum? quæ de re dictum est quæst. 42. de virt. Theol. de vtraque ista quæstione sunt variæ Theologorum sententiæ; & licet vtroque approbentur à nobis opiniones

R. P. de Esparza Curs. Theol. Tom. II.

faventes viribus pœnitentiæ ad augendam gratiam præexistentem, seu ad eam cum aliquo semper augmento restituendam; id tamen necessarium nequaquam est, vt nonnulli putant, ad saluandum conceptum virtutis in habitu pœnitentiæ.

Art. 5. Sufficit nimirum ad conceptum virtutis propriè talis, vt habitus sit electius secundum rationem rectam; atque vt bonum faciat habentem, & opus eius reddat bonum, vt apparet ex quæst. 75. sub initium. Patet autem vtrumque verificari de pœnitentia, siue restituat gratiam præexistentem cum augmento, siue restituat absque augmento; dummodo aliquammodo illam restituat, & verè inducat remissionem, ac deletionem peccatorum. Dubitari enim verò minime potest, quin opus, per quod vterque hic effectus obinetur, sit bonum, ac laudabile, atque electum secundum rectam rationem: sicut est malum, & vituperabile, atque contra rectam rationem opus, ex quo sequitur malum contrarium, siue sequatur cum augmento totius mali, alioquin præexistentis, siue sequatur absque tali augmento.

Art. 6. Quapropter qui elicit actum pœnitentiæ, quidquid sit de modo restitutionis gratiæ, nunquam perinde omnino se habet, atque si nihil vnquam egisset, aut boni, aut mali; quia pœnitens semper est laudabilior, & melior ratione eius actus cæteris paribus, quam si eum non eliceret, atque habebit ex eodem peculiarem gloriam, saltem accidentalem. Per quod iterum patet: pœnitentem differre, quam plurimum, quoad bona spiritualia; à conditione restituentis, & commutantis, quoad bona temporalia; necnon, quoad ludum, ab emendante errorem retrogradum. Quæ sunt exempla, simulque argumenta existimantium ad conceptum formalem virtutis pertinere vim augmentatiuam gratiæ præexistentis.

Art. 7. Concluditur itaque absolute pœnitentiam esse promotiuam boni, & perfectionis, tam substantialis, quam accidentalis, quatenus naturæ pœnitentis secundum se consideratæ semper vtramque superaddit per suum actum, atque perfectionem aliquam, saltem accidentalem similiter superaddit toti bonorum cumulo quandocunque; & vtrunque præexistenti. Ad rationes porro dubitandi pro vtraque parte, patet clarè ex dictis opportunè distributis, quid respondendum, & quomodo distinguendum, ac præsciendum sit.

QVÆSTIO LXXX.

Vtrum pœnitentia sit prima virtutum?

Videtur esse prima, & tempore, & natura & perfectione. Tempore quidem. Primò, quia Glossa ad illud. Matth. 3. *Pœnitentiam agite. Prima virtus est, ait, per pœnitentiam punire veterem hominem, & vitia odire.* Deinde quia in motibus successivis, qualis est motus peccatoris ad statum gratiæ, prius est recedere à termino à quo quod pertinet ad pœnitentiam; quam accedere ad terminum ad quem, quod pertinet ad reliquas virtutes, vt ipse adherentes bono secundum se. Tertio, quia ante pœnitentiam adest in anima peccatum, in cuius præsentia nulli habitui conuenit ratio virtutis simpliciter, vt dictum est alibi cum Diuo Thoma. Vnde præeunte pœnitentia incipiunt deinde alij habitus habere rationem virtutis.

Natura verò videtur esse prior pœnitentia. Quia ad perfectam deletionem peccatorum quoad culpam, & poenam, qui est finis totiusque conatus pœnitentiæ sunt viles, & necessarij actus omnium virtutum.

P p

Ergo